

ДО ПИТАННЯ ПРО СТАН ПОПУЛЯЦІЇ ВОВКА В УКРАЇНІ

Павло Хоєцький

Український державний лісотехнічний університет, м. Львів

Відносно мирне співіснування людини і вовка зберігалось тисячоліттями, поки людина не зайнялася тваринництвом і землеробством. На той час ресурси диких копитних – основної поживи вовка – значно зменшились, а в місцях їх проживання з'явилися свійські тварини, на яких вовк і почав полювати, що стало причиною подальшого інтенсивного переслідування, а в деяких регіонах – і винищення вовків. У вісімдесятих роках ХХ ст. вовк зник майже на всій території Західної Європи.

В минулому столітті в Україні було декілька періодів високої чисельності вовка. Перед війною 1941–1945 рр. цей вид зберігся в невеликій кількості у північних, східних і західних областях, проте, вже у кінці 40-х та на початку 50-х років вовк відновлює чисельність і заселяє всю територію України, включаючи і Крим. При збільшенні чисельності хижака в його кормовому раціоні зростає відсоток свійських тварин. Так, у період з 1946 до початку 70-х років в Карпатах вовки щорічно знищували в середньому 2000–2500 голів свійських ссавців [4]. Внаслідок інтенсивного відстрілу вовків в 60–70 рр. шкода від них тваринництву помітно зменшилась [2].

Починаючи з 80-х років мисливські організації приділяли меншу уваги регулюванню чисельності цього виду. Внаслідок скорочення відстрілу та поліпшення умов для проживання видів-жертв спостерігається збільшення чисельності вовків. За період з 1979 по 1999 р. чисельність вовка в Україні зросла в 2,5 рази (рис. 1). Добування вовків за останнє десятиліття коливалося в межах 23–30 % від загальної його чисельності.

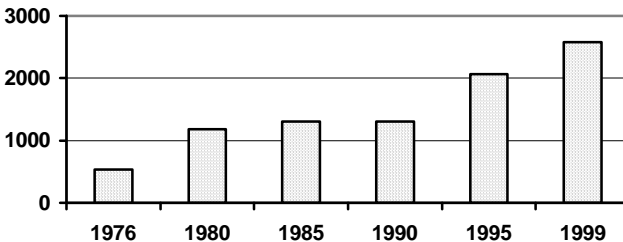

Рис. 1. Багаторічні зміни чисельності вовка в Україні.

Таблиця 1. Випадки загибелі оленів у НПП “Сколівські Бескиди”

Дата	Лісицтво	Виявлено
09.03.2000	Майданське, кв. 29	Рештки 2 самиць оленя, сліди 2 вовків
13.03.2000	Корчинське, кв. 29	Рештки самиці оленя, сліди 2 вовків
15.03.2000	Бутівлянське	Рештки самця оленя, сліди 3 вовків
16.03.2000	Корчинське, кв. 39, 42	Рештки 2 самиць оленя, сліди 2 вовків

В умовах України вовк істотно впливає на чисельність диких тварин. Мінімальна щоденна потреба вовка в м'ясі — 1,7 кг, і за зимовий період він з'їдає 345 кг. Вовк здатний знищувати до 75–85% щорічного приплоду сарни, оленя, кабана, зайця, частка яких у раціоні вовка становить, відповідно, <16, >20, 11 та 4 %. Однією із причин зменшення чисельності копитних (поряд з браконьєрством) є збільшення чисельності вовків [3]. Так, в НПП “Сколівські Бескиди” у 1999–2000 р. зареєстровано бл. 400 оленів, і за зимовий період тут загинуло щонайменше 50 оленів, тобто 12,5 %. Лише в березні 2000 р. лісовою охороною виявлено 6 випадків загибелі оленів від хижака (табл. 1).

Через низький рівень чисельності видів-жертв можна передбачити використання вовком як об'єктів живлення інших хижих. Голод змушує вовка нападати на псів. У грудні 1998 р. і в січні 1999 р. в с. Козаківка (Івано-Франківщина) жертвою трьох вовків стали дві собаки, що були на прив'язі. В січні 1999 р. в сусідньому селі Буковець спостерігали, як вовк потягнув із подвір'я собаку, потім, почувши людей, втік до лісу, проте за 10 хв. повернувся до місця "злочину". В грудні 1999 р. в с. Росохач, що на Львівщині, жертвами вовків стали дві собаки. При зрідженні популяції вовків їхня агресія щодо собак зникає, і між ними реєструють парування. Найбільше гібридних особин припадає на 60-ті роки, коли хижак був на межі повного знищення [1].

В ситуації, що склалася в Україні, боротьбу з вовками необхідно вести. Для цього потрібна довготермінова програма. Необхідно розрізняти вовків незайманої природи від тих, що полюють на свійських тварин. Зусилля необхідно спрямувати на максимальне зменшення чисельності тих звірів, що спеціалізуються на домашніх тварин і живуть у густонаселених людьми райони. Там, де тваринництво менш розвинене і є достатні ресурси диких копитних, вовк може жити. Якщо в таких районах вовк зникне, виникне нова проблема: екологічну нішу вовків займуть здичавілі собаки і вовко-собаки.

Література

1. Голда Д. Вовк має право на життя // *Лісовий і мисливський журнал*. – 2001. – № 1. – С. 32–33.
2. Гурский Н. Г. Волк в степной зоне Украины и его воздействие на диких и домашних животных // *Изучение природы степей* (Материалы межвузовского симпозиума). – Одесса, 1968. – С. 158–160.
3. Жила С. М. Вовки Українського Полісся: динаміка чисельності та деякі питання моніторингу // *Поліському природному заповіднику – 30 років* (Збірник наукових праць). – 1999. – Вип. 1. – С. 106–115.
4. Турянин И. И. *Звери советских Карпат, их хозяйственное и зоопаразитологическое значение: Автореф. дис. ... д-ра биол. наук*. – Киев: Институт зоологии, 1972. – 39 с.